

logi præter concursum diuine essentia in ratione speciei, requirit lumen, quod sit virtus intellectualis, suppleans defectum virtutum naturalium intellectus creati, & ideo in superioribus non diximus speciem proportionari intellectui, sed luminis. Et eadem ratione intellectui secundum se non est debita hæc species: intellectui autem iam eleuato per lumen est quidem debita, nisi obiectum ipsum per se adferret, & necessitate speciei excluderet. Et ideo talis species creata quauis possibilis sit logice, id est, non implicet contradictionem, nunquam tamen est possibilis physice seu connaturaliter: quia intellectui secundum se est improporionata: intellectui autem eleuato per lumen non est necessaria, quia obiectis, eo quod sit actualissimum, & summe intelligibile, & immensum, per se ipsum intus adest potentie. Plura de hac re dixi in tomo primo tertiae partis, disputatione vigesima nona, sectione secunda.

Expediuntur tertia difficultas, & aliquid de naturali felicitate tangitur.

XXXVI.

Tertia difficultas amplissimam postulat questionem, an felicitas illa quæ in visione Dei consistit, naturalis dici possit, & consequenter an sit in creatura intellectua naturalis appetitus ad illam: vel si ibi non est naturalis felicitas, ubi sit, vel in quo consistat naturalis appetitus felicitatis, quem in nobis esse certo certius est, cum nihil magis naturaliter appetamus, quam esse beati. Sed hæc questiones & maiori ex parte Theologicae sunt, & non possent hoc loco sine magno incommodo tractari; & ideo breuiter dicendum est, naturalem felicitatem creaturæ non consistere in clara Dei visione, tum propter rationem factam in tertia illa difficultate; tum maxime quia aliis debita esset intellectuali creaturæ ordinatio in talem finem, per proportionatam ac sufficientem media, neque aliter cum illa agi posset, nisi prouideretiam naturæ illius debitam ei denegando; hoc autem esse magnum absurdum in Theologia, & perniciosum fundamentum ad materiam de gratia explicandam. Sequela verò est manifesta, quia nihil magis pertinet ad prouidentiam vnicuique naturæ debitam, quam ordinatio eius in connaturalem finem per conuenientia media. Quod si felicitas illa nullo modo naturalis est, nec naturalis & innatus appetitus ad illam esse potest: quia, vt rectè etiam tactum est in tertia difficultate, hic appetitus solum est ad ea quæ naturalia sunt. Item quia ille appetitus semper fundatur, seu potius est idem cum naturali potentia, vel actiua, vel saltem passiva, cui semper aliqua actiua naturalis correspondet, iuxta doctrinam Aristotelis 9. Metaphysic. cap. primo, & tertio de Anima, cap. quinto. Cum ergo in creatura nulla naturalis potentia sit ad illum actum, nec naturalis appetitus esse potest.

XXXVII.

Loquimur autem de appetitu innato, quem pondus naturæ appellant: nam ille appetitus proprie dicitur naturalis: appetitus autem elicitus, magis est voluntarius. Quomodo autem circa hoc obiectum exerceri possit, ita iam attingemus. Intelligendum est etiam de appetitu illius visionis

A seu felicitatis vt talis est, seu secundum speciem rationem suam: nam quatenus illa visio est quedam magna perfectio intellectus; & scientia quardam ac felicitas perfectissima, homo naturaliter appetens scientiam, potest dici naturaliter appetere illam visionem, non vt visio talis est, sed sub communi ratione scientia: quod non est reuera appetere illam visionem, sed scientiam vsque. Imò si propria ratio illius appetitus spectetur, in scientia connaturali clauditur. Ex illo autem naturali appetitu nascitur, vt quacunque ratione homo apprehendat, vel sibi persuadeat illam visionem esse perfectionem sibi possibilem, illam possit aliquo actu elicitio desiderare: quod desiderium si imperfectum sit, & improporionatum, poterit etiam viribus naturæ elici: & ea ratione dici potest appetitus naturalis, & quia est etiam contrarius illi inclinationi naturali, qua homo generatim appetit suam perfectionem. Sed hic modus appetitus elicitus, non solum circa naturalia bona, sed etiam circa præternaturalia versatur. Imò si sit omnino inefficax, seu conditionatus, vel per simplicem complacentiam, potest interdum circa impossibilia versari.

B Dicendum ergo est contemplationem Dei in qua consistit naturalis felicitas vniuersumque creaturæ intellectualis, esse actum cognitionis Dei summè perfectum, quem vnaquæque suo naturali lumine, & per media suæ naturæ proportionata consequi potest. Nam elix debet actus naturalis vt argumenta facta probant, & aliunde debet esse perfectissimus, vt ratio felicitatis postulat: nullus ergo alius actus excogitari potest. Vnde in intelligentis separatis felicitas hæc erit cognitio illa Dei, quam vnaquæque per suam præprium substantiam habere potest, vt significauit Diuus Thomas prima parte questio. 56. articulo tertio, & idem est proportionaliter de anima separata. Homini verò in hac vita talis felicitas erit optima contemplatio qua Deum ex creaturis cognoscere potest, vt dixit Diuus Thomas prima parte questionis sexagesimæ secundæ, articulo primo, & est mens Aristotelis, quem ibi exponit. An vero cum hac cognitione oporteat amorem coniungi, vt nomen felicitatis obtinere possit, alterius est considerationis. Hæc autem contemplatio, quauis in se imperfecta sit, comparata tamè ad talem naturam, est perfectissima, quantum iuxta naturalem eius capacitem esse potest: & hoc satis est vt sit beatitudo naturalis eius: satis enim est homini, vt Aristoteles dixit, libro decimo Ethic. quod sit beatus vt homo: & idem de Angelis dici potest. Quapropter talem contemplationem & saturaretur naturæ capacitas & appetitus, & quiesceret prudens animi desiderium seu appetitus elicitus, eò quod non censeretur possibilis & sibi debita perfectior cognitio: loquimur enim intra naturæ limites, & nulla reuelatione facta de superiori felicitate: tunc enim licet homo, vel angelus naturaliter, contemplantur Deum ex effectibus, suam cognitionem imperfectam esse cognosceret; & ideo excitari posset ad velleitatem aliquam seu desiderium conditionatè videndi Deum si fieri posset; non ideo tamen esset inquietus, & quasi sollicitus, sed sua sorte effectus contentus: & hoc satis esset ad beatitudinem imperfectam, vt dixi, proportionatam tamen naturæ imperfectæ.

XXXVIII.

Creaturæ rationalis felicitas i quo actu consistat.

D. Tho.